

משיחת ש"פ עקב תשל"ד

ד. כרגיל לפרש ענין בפירושיי ונתתו כמ"פ עד כמה רש"י מדויק ועד"ז בפרשתינו בסוף הסדרה פרק י"א פסוק י"ד. ונתתי מטר ארצכם, שזהו מהפרשה השני' בקריאת שמע - ובהמשך להמאמר הנ"ל שגם דובר על פרשה זו, ומפרש רש"י עשיתם מה שעליכם אף אני אעשה מה שעלי, ולכאו' לגמרי לא מובן מה רש"י רוצה לפרש כאן, ומה חסר בפשוטו של מקרא, שהרי מוצאים כמה פעמים בתורה, שהקב"ה אומר שאם יקיימו את המצוות יהי' ע"ז שכר, ומובן בפשטות וע"ד שאפ"ל בעשרת הדברות לגבי כבוד אב ואם נאמר למען יאריכון ימין, וזה ענין ידוע, וא"כ מה בא רש"י לפרש כאן שהיות שעשיתם מה שעליכם לכן ה' יעשה מה שעליו, והרי ידוע שברש"י כל דבר מדויק גם בלא תגרע וגם בלא הוסיף, כפי שמבואר בשם הגדולים מהחיד"א ובש"ה, וא"כ מה רוצה כאן רש"י לומר.

ישנם מפרשים שרוצים לומר שרש"י בא לתרץ את השינוי מבחוקותי, ששם כתוב רק ונתתי גשמיכם בעתם, וכאן יש יותר ברכות ואספת דגנך וגו', ומדוע כאן יש יותר ברכות, וע"ז אומר רש"י שהיות שעשיתם מה שעליכם, היינו כל מה שמוטל עליכם, לכן יש יותר ברכות משם, אבל באמת א"א לתרץ כך, כי אם רש"י בא לתרץ מדוע, יש כאן יותר ברכות אז ה' צריך להביא ד"ה אחר, ולא ונתתי מטר ארצכם שזהו מה שכתוב גם בבחוקותי, אלא ואספת וכו', וע"ז לבאר למה כאן יש יותר ברכות משם, ומדוע נעמד על ונתתי מטר ארצכם, ב' והוא העיקר, שבאמת לשיטת רש"י אז בבחוקותי ישנם יותר ברכות מכאן, ששם כתוב ועץ השדה יתן פריו, ורש"י מפרש שהכוונה שאילני סרק יתנו ג"כ פירות, ואילו כאן נאמר רק דגנך ותירושך ויצהרך ולא אילני סרק, ועוד קשה שהרי ברש"י נוגע ג"כ הד"ה, ומדוע נעמד על ונתתי מטר ארצכם מה נוגע כאן איזה ברכה אמורה כאן, ה' צ"ל רק ונתתי וע"ז לפרש פירושו, שהרי ונתתי כולל את כל הברכות שכתובות בפסוק הזה גם ואספת דגנך, ובפשטות שה' עושה מה שעליו אז ישנם כל הברכות, וא"כ מה נוגע לפירושו המילים מטר ארצכם, ועכ"פ יכל לרמזם רק בוגו', ולא להביא אותם, והעיקר קשה כנ"ל מה קשר בכלל לרש"י כאן הרי מצינו כמ"פ שה' אמר שיתן שכר אם יקיימו את המצוות, ובפרט שכאן זה כתוב במפורש בפסוק והי' אם שמוע תשמעו אז ונתתי וכו', ומה חסר פה הפירוש של רש"י.

אח"כ ממשיך רש"י "בעתו" ומפרש בלילות שלא יטריחו אתכם, ד"א בלילי שבתות שהכל מצויין בבתיהם, והרי כאן ישנה הקושיא הידועה כאשר רש"י מביא שני פירושים, מה קשה בפירוש הראשון שבשביל זה מביא רש"י עוד פירוש, ומדוע הפירוש הראשון יותר קרוב לפשוטו של מקרא, והשני יותר רחוק, שלכן מביאו בתור פי' שני, רק בכדי לתרץ הקושיא שיש בפירוש הראשון, והקושיא עוד גדולה יותר כשמסתכלים בפ' בחוקותי, וגם שם כתוב ונתתי גשמיכם בעתם ושם רש"י מפרש רק בלילי שבתות, היינו

הנחה פרסית בלתי מוגה

שאת הפי' שכאן הוא פירוש ראשון רש"י בכלל לא מביאו שם, ואלא את הדבר אחר שהוא לכאו' יותר רחוק מפרש"מ (בלילי שבתות) זה הוא מפרש שם, ולכאו' זה אותה מלה, כאן כתוב בעתם וכאן בעתו, שזהו לשון רבים ולשון יחיד, כי זה בהמשך לכתוב לפנ"ז, גשמיכם לשון רבים ע"ז אומר בעתם, ושכתוב מטר לשון יחיד כתוב בעתו, ומדוע מפרש בענין אחר בב' המקומות, וגם ששם כתוב בלילי שבתות סתם ולא כותב טעם, ואילו כאן מפרש מדוע בלילי שבתות שהכל מצויין בבתיהם, וטעם זה גופא איננו מובן דהרי הבן חמש למקרא יודע שבשבת אסורה הכנסה והוצאה - ואז זהו הזמן שלא יוצאים החוצה, וע"ז אומר רש"י - לא! ואני רוצה לומר לך חידוש, מדוע מצויין בבתיהם מכיון שאסור לטלטל, - והרי זהו דבר הפשוט, ועוד דשם משמע שלא דווקא בליל שבת אלא בכל לילה שהרי אומר בעתם לשון רבים. ועוד דממ"נ אם צריך טעם מדוע בלילי שבתות אז שרש"י יביא את זה בפעם הראשונה בפ' בחוקותי ולא בפעם השני', שנכתבה לאחר מכן בפ' עקב ובפעם השני' או שבכלל לא יביא כי כבר אמר קודם, ואם הוא לא סומך על הזכרון של הבן חמש למקרא שיכתוב עוד פעם, וכאן בפעם הראשונה לא אומר אלא רק בפעם השניה אלא מוכרחים לומר שרש"י מפרש פשוטו של מקרא, ולא מסתמך על השפתי-חכמים או המזרחי אלא מפרש בכל מקום איך שמוכח בנוגע למקום ההוא. שבבחיכותי משמע מפרש של מקרא שזה בלילי שבתות, ואילו כאן ב' הפירושים, וכפי שיתבאר לקמן.

ה. בנוגע לביאור ברש"י אז זה יובן ע"פ עוד רש"י בפ' תבוא, ששם זה המפתח לביאור ברש"י זה, ואין הכוונה שרק משם אפשר להבין את הביאור, כי רש"י לא יכול לסמוך ע"ז שהבן חמש ילמד אח"כ, אלא הביאור הוא מובן במקומו, אלא שמפ' תבוא זה הוכחה שהפ' האמיתי ברש"י הוא כך, וכפי שיתבאר לקמן.

והביאור הוא שלרש"י קשה השינוי - מכאן לבחוקותי, שכאן אומר ונתתי מטר ארצכם, ושם אומר ונתתי גשמיכם בעתם, והחילוק הוא שכאן אומר מטר ארצכם שזה ביחס לארץ כמה שהארץ צריכה כך ה' יתן, ואילו בבחוקותי אומר גשמיכם לא בנוגע לארץ, אלא כמה שאתם צריכים, וא"כ נשאלת השאלה מדוע ישנו החילוק הזה שכאן ה' נותן כמה שהארץ צריכה, ובבחוקותי אומר שיתן לא רק כמה שהארץ צריכה אלא ביחס כמה שאתם צריכים, וע"ז מתרץ רש"י כאן שעשיתם מה שעליכם אף אני אעשה מה שעלי היינו שהיות שאתם עושים מה שמוטל עליכם מה שאתם חייבים לא יותר מזה, עדי"ז ה' יתן כמה שמוטל עליו היינו הכמות שצריך בשביל הארץ, כדי שיהי' תבואה, יורה שזה בתחילתה לאחר הזריעה, ומלקוש לפני הקצירה, שזהו כמה שצריך בשביל הארץ, והיות שאתם עשיתם מה שמוטל עליכם ולא יותר, לכן ה' נותן מה שמוטל עליו ולא יותר, שהרי ישנה הבטחה שלא ישבותו זרע וקציר ויום ולילה לא ישבותו, וכדי שיהי' הנהגת העולם צ"ל בשמים יורה ומלקוש, וזה בנוגע וביחס לארץ כמה שהארץ צריכה כדי להצמיח, משא"כ בנוגע לפ' בחוקותי ששם כתוב אם בחוקותי תלכו ומפרש רש"י שתהיו עמלים בתורה, שזהו לא רק כמה שמוטל עליכם אלא יותר מזה עמלים בתורה, אז הנהגת ה' היא ג"כ יותר ממה שמוטל עליו, ולכן גשמיכם כמה שאתם צריכים, ולא ביחס לארץ, וזוהי הנהגה שלמעלה מהנהגה טבעית, שלכן ג"כ ועץ השדה יתן פרוי שגם אילני סרק יתנו פירות, שזה למעלה מהטבע, כיון שהנהגת ישראל היא ג"כ למעלה ויותר ממה שמוטל עליהם, ולכן ונתתי גשמיכם כמה שאתם צריכים, וזהו ע"ד הברכה שיתברך המזון במעיים. ועפי"ז מובן מדוע רש"י צריך להתחיל בד"ה לא רק ונתתי אלא גם מטר ארצכם, כי כל הקושיא היא מהשינוי שכאן מטר ארצכם לגשמיכם שבבחוקותי.

ובהמשך לזה ממשיך רש"י בד"ה השני בעתם, ומפרש בלילי שבתות, כי בבחוקותי מדובר על הנהגה של עמלים בתורה, ואז ה' נותן גשמיכם כמה שאתם צריכים, ואז כשאומר בעתם אז מתי יהודי רוצה גשמים אז הוא רוצה שזה בכלל לא יפריע לו, והזמן הוא בלילי שבתות שכולם מצויים בבתיהם, שהרי ביום הגשם מפריע שצריך לברוח מהגשם למצוא מחסה מהמטר, משא"כ בלילות בכלל שאז אדם נמצא בביתו, שהרי אע"פ שיצא אדם לפעלו ולעבודתו עדי ערב, ואעפ"כ גם בלילות זה מפריע, כי ישנם ענינים שעושים גם בלילה, הכנסה והוצאה וכו', וזה מפריע גם בלילה, הזמן היחיד שזה לא מפריע זה בלילי שבתות, שאז נמצאים בבית וגם הוצאה והכנסה אסור, ואין מה לעשות בחוץ, ונמצאים בבית כי הרי צ"ל זכור את יום השבת לקדשו אז הוא צריך לקדש את השבת והוא נמצא בבית, ולכן אז זה הזמן של הגשם בלבד, כי ליהודי אין מה לעשות בחוץ וזה זמנו של הגשם, ואע"פ שמותר לטייל וכדו', אבל "ניט גיין שפאצירן" איננו טרחה. ולכן רש"י לא צריך לפרש את הטעם מדוע בלילי שבתות, כי הבן חמש יודע וכבר למד שבשבת אסור לעשות מלאכה, ויודע שנמצאים בבית, וא"כ זה הזמן שיהודי רוצה שירד גשם ולא בזמן אחר, ואע"פ שזה הנהגה למעלה מהטבע שירד גשם רק בלילי שבתות, ועוד יותר שלצורך הארץ הרי הרבה יותר טוב שירד גשם כמ"פ בשבוע ולא רק פעם א' אבל הרי כאן מדובר על כזו הנהגה, שהיות שעמלים בתורה יותר ממה שצריך, אז ה'

הנחה פרסית בלתי מוגה

ג"כ מתנהג למעלה מדרך הטבע, ועד כדי כך שפועל שגם פעם א' תספיק ותועיל לארץ ועד כדי כך שגם עץ השדה וכו' שאילנני סרק יתנו פירות, כי היות שזה הנהגה שה' נותן כמה שיהודי רוצה אז יהודי רוצה שאם יש לו עץ שיתן פירות אפי' אם הוא לא נעשה לכך מכיון שהוא אילן סרק, ועד"ז בנוגע לגשם שה' נותן איך שיהודי רוצה שיהי' רק בלילי שבתות, משא"כ כאן היות שזה רק עשיתם מה שעליכם מה שמוכרחים לעשות, וזה הנהגה שע"פ טבע, לכן א"א לומר שירד רק בלילי שבתות כי זה למעלה מהטבע, - ולכן מפרש רש"י בלילות סתם, בכל הלילות של השבוע, שבלילה זה לא מטריח את האדם, כי יצא לפעלו וכו' עדי ערב, וכשה' נותן גשמים כמה שמוטל עליו בשביל ארצכם, אז זה צ"ל באופן שלא יטריחו עליכם, ולכן מפרש"י בלילות, אבל עדיין פי' זה אינו מובן כי אם הפירוש הוא בלילות אז מדוע כתוב בפסוק בעתו וצריך לפרש בלילות, היות שזה רק מלה אחת שיהי' כתוב ונתתי גשמיכם בלילות, וא"ל שכתוב בעתו כדי שיבינו את הטעם, כי אז צריך להגיע לתושבע"פ לפירוש רש"י, וא"כ שיהי' כתוב בלילות במפורש, ועוד שהרי גם בלילות הגשם בכ"ז מפריע כנ"ל, ולכן מפרש רש"י פירוש שני שזה בלילי שבתות, אלא דבזה גופא עדיין אינו מובן מהי המעלה כ"כ בלילי שבתות שע"ז אומר בעתו ולכן אומר רש"י במפורש שבליילי שבתות שהכל מצויים בבתיים. אלא שזה לא ע"פ פשוטו של מקרא כי זוהי הנהגה שלמעלה מהטבע, וכאן מדובר בזמן שעשיתם מה שעליכם ולא יותר ואז זה הנהגה טבעית, משא"כ בבחוקותי לא צריך לפרש, מכיון ששם הרי מדובר שה' עושה טובה ליהודים, ואז כמובן שיעשה זאת באופן המתאים ולא צריך הסבר מיוחד.

וכן משמע מפ' תבוא ששם כתוב השקיפה ממעון קדשך מן השמים, ומפרש רש"י עשינו מה שגזרת עלינו אף אתה עשה מה שעליך לעשות, שאמרת אם בחוקותי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם, ולכאו' א"מ מדוע רש"י מביא את הפסוק אם בחוקותי תלכו ונתתי גשמיכם בעתם, ולא את הפסוק שכתוב בעקב ונתתי מטר ארצכם בעתו, שהרי אותו לשון עשינו מה שגזרת עלינו וכו' - אומר רש"י גם בפ' עקב, וא"כ מדוע מביא בפ' בחוקותי, אלא הביאור הנ"ל שכאן (בעקב) מדובר שעשיתם מה שמוטל עליכם ולא יותר, ואז ה' עושה מה שהוא צריך, משא"כ בפ' בחוקותי מדובר שעושים יותר ממה שצריך "עמלים בתורה" ואזה הנהגה למעלה מדרך הטבע, ולכן בפ' תבוא ששם אומר רבוי ברכה השקיפה ממעון קדשך, שכל השקיפה שבמקרא לרעה ופה הוא פעל בעבודתו באופן של עמלים עד כדי כך שהפך את ה"השקיפה" מרעה לטובה, א"כ מובן בפשטות שמדובר בדרגא כזו שמגיע לו ריבוי ברכות. לכן מביא הפסוק שבבחוקותי ששם זה באופן דגשמיכם כמה שאתם צריכים, ולא מטר ארצכם שבפ' עקב כי זהו רק כמה שהארץ צריכה, וזהו ג"כ הדיוק עשינו מה שגזרת עלינו, שזהו הענין דגזירות שזוהי עבודה שלמעלה מטו"ד, ולכן גם השכר הוא למעלה מהטבע כבפ' בחוקותי, שעכ"ז רואים עד כמה שדברי רש"י מדויקים בכל פרט שמביא והשינויים שבזה.

וההוראה מזה לכאו"א בעבודת ה', בנוגע לקיום התומ"צ, שיכול להיות באופן של תשמעו, שהוא מקיים כל המוטל עליו כפי שכתוב בשו"ע, אבל כשאומרים לו שצריך לקיים תומ"צ בחיות ובקאך, אז הוא מסתכל בשו"ע - אם זה כתוב שצריך לקיים בקאך הוא יעשה את זה, ואם לא לא יעשה, היינו שקיום התומ"צ שלו הוא בהגבלה של השו"ע, וע"ז אומרים לו שאם קיום התומ"צ הוא באופן של הגבלת השו"ע אם שמוע תשמעו, אז צ"ל השמרו לכם, שעדיין צריך שמירה אפי' אם הוא מקיים כל התומ"צ צריך עדיין שמירה, כי אם זה בהגבלה יכול להיות וסרתם, ואיך שממשיך אח"כ. אלא קיום התומ"צ צ"ל למעלה מהגבלות באופן דעמלים בתורה, שזה מורה על שינוי הטבע שלו ויציאה ממצויאותו, ועבודתו צ"ל באופן של בכל מאודך בל"ג, וע"ד שהמגיד אומר שבפרשה שני' של ק"ש שאין שם הענין דבכל מאודך זה נקרא אין עושין רצונו של מקום, כי זה לא באופן של בכל מאודך, וצ"ל באופן דעמלים בתורה.

והענין דעמלים בתורה תובעים את זה מכאו"א, אפי' מיהודי זקן שהוא עמל בילדותו, עמל בבחרותו, ועמל עשרות שנים, הוא כבר בן מאה ותשע עשר שנה ו-364

ימים, נשאר לו רק יום אחד עד מאה ועשרים שנה, בכ"ז אומרים לו שצ"ל עמלים בתורה, היות שנשאר לו יום אחד אז צריך לנצל אותו ולעמול בתורה, והעבודה שלו צ"ל באופן של שינוי הטבע ולשבור א"ע ולעשות היפך רצונו, שזהו שהגמ' אומרת את החילוק בין שונה פרקו מאה פעמים למאה פעמים ואחת, שהיות שלומד מאה פעמים ואחד וזה למעלה מרגילותו ושובר א"ע בשביל זה, וזה מה שתובעים ממנו, ואם הוא שונה פרקו רק מאה פעמים אז הוא נקרא ואשר לא עבדו, וכפי שמבאר אדמוה"ז שיכול להיות שהוא צדיק גמור, כל דבר בתורה הוא לומד מאה פעמים, אבל אם הוא לא שובר את עצמו אז עליו הפסוק אומר ואשר לא עבדו ר"ל, והוא נקרא אין עושין רצונו של מקום, וחסר לו בכל הענין של עבודת ה', כי הוא לא נקרא עובד ה', כי הוא לא שובר א"ע, אלא הוא אשר לא עבדו. ומה שהוא טוען שיש הרבה ענינים בתורה שהוא עדיין לא למד אפי' מאה פעמים, ובשביל ללמוד כל דבר מאה פעמים לבד ג"כ צריך כמה עשרות שנים, בכ"ז אומרים לו שצ"ל עבודה באופן שישבור ויעשה היפך הרגילות שלו. וללמוד מאה ואחד פעמים, כי אז זה שקול כנגד כל המאה כי הוא שבר את הרגילות שלו, ואפי' אם הוא צדיק גמור ויש לו אהבה בתענוגים, אבל אם הוא לא שובר את עצמו אז הוא לא נקרא עובד ה', אלא ואשר לא עבדו.

אלא מה שתובעים ממנו זה לשבור את הרגילות שלו, והראי' שזה כך כי הענין הזה לשבור את הרגילות שלו זה דבר הכי קשה, הוא מוכן לעשות את הכל "כל חללא דעלמא", אפי' מסירות נפש הוא מוכן, אבל מסירת הרצון זאת לא! ולא איכפת לו זיכול להיות שיחריב את כל מה שסביבו, לא נוגע לו ולא ירצה לשנות משהו מהרגילות שלו, כי זה דבר הכי קשה לעשות היפך טבעו, ולשבור א"ע, ואע"פ שהוא טוען שצ"ל דירה בתחתונים אז הוא עושה דירה בתחתונים, הוא לומד תורה ומקיים מצוות אז אומרים לו שזה לא מספיק אלא נוגע שהוא ישבור את הנה"ב שלו ויעשה דבר שהיפך רצונו, וזה נוגע שהוא יצא ממציותו ויזוז ממקומו, ולא שמקומו הוא לא טוב אלא אפי' טבע דקדושה ג"כ צ"ל הזזה ממקומו, שישבור וישנה את רגילותו, ועוד יותר אפי' דבר שהוא שבר את רגילותו בזה ואח"כ נהי' אצלו טבע, אז זה ג"כ לא מספיק וצ"ל שישבור את טבעו, ואם לא אז אפי' אם הוא צדיק גמור אז הוא נקרא אשר לא עבדו, ומצד שני רואים פה את המעלה של יהודי שאפי' קל שבקלים אבל אם הוא שובר א"ע ועושה דבר שהיפך הרגילות שלו, הוא קובע מזוזה על דלת ביתו אז הוא שבר את טבעו, ועי"ז אז השפעה מלמעלה הוא ג"כ באופן שלמעלה מהגבלות, ופועל השקיפה ממעון קדשך שכל השקיפה שבתורה היא לרעה וזו לטובה, שע"י עבודתו באופן זה פועל השקיפה לטובה שזהו הענין דאתהפכא.

וכאן רואים את המעלה של יהודי שמפעולה שלו אפי' קל שבקלים ששובר א"ע אז פועל השפעה בעולם באופן למעלה ממדידה והגבלה ובמילא זה דבר מופרך שיהי' גוי ליהודי, ואם יש פלא אז הפלא איך בכלל יכול להועיל גיור לעשות מגוי יהודי, הרי יהודי וגוי הם באי"ע זה לזה, ואיך אפי' ע"י גיור נעשה מגוי יהודי, שאע"פ שגם יהודי הוא נשמה שמלובשת בגוף, ועל הגוף מבואר בתניא שהוא נדמה בחומריותו לגופי או"ה, שלכן שייך ענין הבחירה בנוגע לגוף, אבל זה מבין כל אחד שלא הגוף הוא העיקר אלא הנשמה, ובזה שיהודי הוא באי"ע מגוי, וכל הענין של גיור זה פלא אלא זהו נס של ה' שיוכל להיות ענין של גיור, ובמילא אין מקום לגיור שלא כהלכה, כי אם הוא עושה נס אז צריך לעשות ע"פ שבעל הניסים רוצה, אלא הוא לא מאמין בנס אז אם הוא לא מאמין בנס איך הוא יכול לעשות ענין של גיור שזהו נס, וזה לא יתכן לעשות נס ולא כפי שאומר בעל הניסים, ואעפ"כ נלחמים ע"ז כבר כמה שנים.

וכמדובר לעיל במעלה של יהודי שאפי' קל שבקלים שובר את עצמו אז הוא פועל השפעה באופן שלמעלה ממדידות והגבלות, ועי"ד שפועל השקיפה וכו' שכל השקיפה לרעה וזו לטובה, שפועל בענין דאתהפכא, ועוד כשנמצאים בחושך כפול ומכופל לא מתפעלים מזה, און אין די לעצטע טעג פון גלות פועלים שיהי' וחי שם, וכמדובר לעיל שענין הגלות הוא עי"ד הענין בערי מקלט, והרי מגיד דבריו ליעקב מה שהוא אומר לישראל

לעשות הוא בעצמו עושה, שיש ציווי וחי שם, ועד"ז הקב"ה עושה וחי שם, שנותן הרחבה ליהודי עוד בגלות, ולא צריך יסורים אלא יהודי צריך לקבל את כל הצטרכותו, וזה גופא שנמצא בגלות זה כבר מכפר, עצם הצער שעוזב את מקומו שמקומו הוא בארץ ישראל שעיני ה' אלוקיך בה, וכמו שרואים שההורג בערי מקלט גולה משכונה לשכונה, שעצם הגלות כבר מכפר, ועד"ז בנוגע אליו אין לו מניעות בעבודת ה', כי הוא בעצמו טוב אלא שיצרו אנסו, וכמו שמבואר ברמב"ם שאונס זה למעלה ממזיד ואפילו משוגג, ועד שכידוע שבכל יום הקב"ה מצטער על מה שנתן יצה"ר לישראל לא הוא רוצה את היצר הרע ניט ער האט עס געוואלט און ניט ער וועט עס וועלן האבן, וא"כ שיקח אותו מהיהודים וכלשון ה' בעוזריו, ואם היהודי לא יכול להפטר מהיצה"ר אזי שיקח אותו, שהרי והוא יכלכלך שצריך שיתן כלי לסבול אותו, והקב"ה מבטל את האונס כי הוא עשה זאת לבד, און אין די לעצטע טעג פון גלות ה' עושה וחי בהם, ואפ"י כשמדובר על קל שבקלים אך כנ"ל כיון שהוא שובר את עצמו בענין של תומ"צ באופן של "עשינו מה שבגזרת עלינו" - למעלה ממדוה"ג אזי הוא יכול להפוך את ה"השקיפה" מרעה לטובה ולהמשיך את כל הברכות למעלה ממדידה והגבלה. ונמשך בני ומזוני רויחי, ובאים לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

(אחרי הניגון קודם השיחה אמר: היות ומדברים עתה בנוגע ל"ואת האדמה אשר נתת לנו, כאשר נשבעת לאבותינו ארץ זבת חלב ודבש" וישנם אלו שהגיעו מכחב"ד - שיגשו לקחת מכאן משקה, וכן נתן לא' מצרפת עבור תו"ת שם וכן עבור אוסטרלי' - ואנגלי').

משיחת ש"פ ראה תשל"ד

בנוגע לרש"י שבפ' עקב ונתתי מטר ארצכם, ובבחוקותי כתוב ונתתי גשמיכם בעתם, ונתבאר בשבוע העבר שהיות ששם מדובר באופן של עמלים בתורה, לכן ה' נותן גשמיכם כמה שהם רוצים, ולכן ג"כ אילני סרק נותנים פירות, משא"כ כשעשיתם מה שמוטל עליכם, אז ה' נותן מטר ארצכם כמה שהאדמה צריכה, ומה שעדיין לא נתבאר זה שבעקב רש"י מפרש על בעתו שתי פירושים, שזה בלילות שלא יטריחו עליכם, וד"א שזה בלילי שבתות שהכל מצויים בבתיהם, בבחוקותי מפרש בעתם בשעה שאין דרך בנ"א לצאת כגון בליל שבתות ולא יותר, וגם שבעיקר נאמר בלשון בלילי שבתות שהכל מצויין בבתיהם ואילו בבחוקותי נאמר בשעה שאין דרך בנ"א לצאת, וצ"ל השינוי בשני המקומות, עוד צ"ל שבעקב הוא אומר דבר אחר "בעתו" בלילי שבתות וכו', שהוא חוזר עוה"פ על הפסוק בעתו, ולכאורה בכל מקום שרש"י מביא ב' פירושים הוא אומר את המלה, ומביא פי' אחד ואח"כ עוד פירוש, בלי להביא קודם עוה"פ הד"ה, וכפי שיתבאר לקמן.

בנוגע לביאור ברש"י, ועל הסדר קודם מפ' עקב ששם כתוב ונתתי מטר ארצכם בעתו, ואילו בפ' בחוקותי נאמר ונתתי גשמיכם בעתם, שהיות שבפ' בחוקותי מדובר באופן של עמלים בתורה, לכן הקב"ה נותן גשמיכם כמה שיהודי רוצה - שלכן ג"כ אלני סרק יתנו פירוץ, וכמדובר שזה ע"ד בפ' תבוא השקיפה וכו', שרש"י מפרש שעשינו מה שגזרת עלינו שזה, ענין של גזירה למעלה מסו"ט, ולכן גשמיכם, כמה שהוא רוצה - אז כשמגיע לבעתם מפרש רש"י בפשטות, שהכוונה בעתם בשמן של הגשם בעצמו, שזה זמן שהוא רק זמנו של הגשם, ולא זמנו של האדם, והיינו בשעה שאין דרך בנ"א לצאת, ומתי זה כגון בלילי שבתות, שזה יודע גם הבן חמש שבלייל שבת נמצאים בבית, אבל כשמגיע בפ' בחוקותי ששם הכוונה שעשיתם מה שעליכם, ולכן ונתתי גשמיכם כמה שאתם צריכים, ואז כשמגיע בעתו א"א לומר שהכוונה בלילי שבתות, כי כאן ה' נותן רק מטר ארצכם וכנ"ל, וכלן מפרש רש"י שזה בלילות ושואל הבן חמש מדוע בלילות, זה יותר בעתו מאשר ביום, הרי גם בלילה אנשים הולכים בחוץ, וע"ז אומר רש"י שלא יטריחו עליכם, ז.א. שבנוגע למלאכה, שאדם ביום עושה מלאכתו, והמלאכה היא בחוץ חרישה וזריעה, אז וא ירד גשם ביום אז הוא יצטרך לעשות את המלאכה באופן של טרחה, ולכן כדי שלא יטריחו אז ירדו גשמים בלילות, והיינו שזה לא עצם הפ' של בעתו, כי זה לא הזמן של הגשם בעצמו, כי בלילות ג"כ אנשים הולכים בחוץ, אלא שזה דבר צדדי, שכדי שלא יטריחו אז ירד בלילה, ואין זה פירושה של המלה בעתו, והיות שזה עדיין לא הפי' של המלה, ונוסף לזה שדובר לעיל שאם הפי' הוא בלילות אז שיהי' כתוב במפורש בלילות,

ונוסף לזה שזה לא עצם הי' המלה של בעתו, לכן מפרש רש"י דבר אחר שבעתו הכוונה בלילי שבתות, שזהו פי' של המלה בעתו בזמן של הגשם בעצמו וכנ"ל, ועפי"ז מובן מדוע רש"י מעתיק עוה"פ את המלה בעתו, כי זהו מה שהוא בא להוסיף בדרך אחר שהוא מפרש את עצם המלה בעתו ולא כבפירושו הקודם שזה ענין צדדי.

אלא שמ"מ קשה לכן חמש הרי גם בלילי שבתות יש בנ"א שהם הולכים בחוץ, וא"כ הגשם יפריע להם, מילא בפ' בחוקותי זה לא קשה, כי שם מדובר בנוגע לאלו שהם עמלים בתורה, והם לא נמצאים בחוץ אלא בבית, ועליהם לא ירד הגשם, אבל כאן מדובר בנוגע לאם שמוע תשמעו, שזהו עשיתם מה שעליכם, שזהו רובם, אז מהם יש שהולכים בחוץ, וא"כ הגשם ירד עליהם, ולכן צריך רש"י למצוא ענין משותף שיטוה בכולם, וע"ז מפרש שהכל מצויין בבהיהם, והכוונה שבהם כולם שווים שכולם מצויים בבהיהם, אמנם יש כאלה שחלק מלילי שבת הם נמצאים בחוץ, אבל רוב הזמן גם אצלם הם מצויים בבהיהם, והיינו איפה הם מצויים אז הם מצויים בבהיהם בעיקר, ואפי' אם יש קצת זמן שהם נמצאים בחוץ, והגשם ירד עליהם, אז לא איכפת, כי הם בכ"ז לא עמלים בתורה, ולכן משנה רש"י בב' המקומות שבבחוקותי אומר שאין דרך בנ"א לצאת, כי שם מדובר רק על עמלים בתורה, ואצלם אין דרכם לצאת, יש אמנם כאלו שיוצאים אבל הם לא עמלים בתורה, משא"כ כאן שמדובר אל רק על עמלים בתורה אלא על כולם, אז רש"י לא יכול לומר שאין דרך בנ"א לצאת, שהרי יש כאלו שיוצאים, ולכן אומר רש"י שהכל מצויים בבהיהם, שבה עכ"פ שווים כולם שוב הזמן מלילי שבתיהם מצויים בבהיהם.